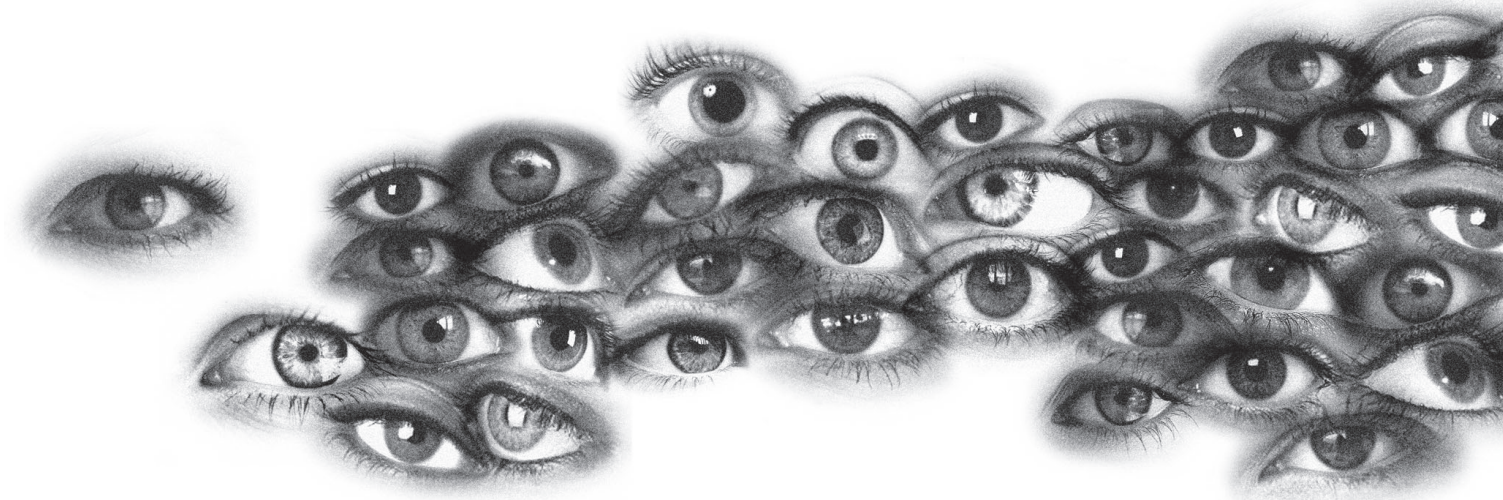

Illustration: Jesse Jacob/iBureauet

Glem fordybelsen

Studerende slider for at gøre sig attraktive på et arbejdsmarked med høj dimittendledighed, for i forelæsningslokalets masse bliver man hurtigt usynlig. Fortidens stræben efter fordybelse er afløst af en pragmatisk jagt på job

Af Ida Meyer

En gang var universitetet for de få. En uddannelsesinstitution forbeholdt eliten, og hvor kun de kongelige og andre af samfundets spidser var inviteret til årsfesterne. Sådant er det ikke mere. I dag er det en politisk ambition, at 60 procent af en ungdomsårgang i 2020 skal have en videregående uddannelse, og universitetet har udviklet sig fra at være en uddannelsesinstitution for de færreste til at være et sted som gerne skulle kunne rumme

de fleste. Niels Kærgård, professor på Københavns Universitet, startede i 1962 som ung økonomistuderende med en ambition om at fordybe sig i en søgen efter sandheden, og på universitetet blev der tænkt højtravende tanker i forsøget på at blive så klog som mulig. Nu har Niels Kærgård haft sin dagligdag på universitetet i over 50 år og har oplevet den forandring, det som institution har undergået.

»Universitetet er blevet en grunduddannelse, som dækker bredt. Når universitet er blevet så stort, som det er, har man ikke råd til, at de studerende går der, fordi de synes,

det er sjovt at jage sandheden. Det, de laver, skal kunne bruges eller forrentes,« siger Niels Kærgård, som under studenteroprøret i 1968 blev valgt til formand for Studenterrådet ved et ekstraordinært valg. Han var altså selv med til at sætte skub i universitetets udvikling. Under oprøret blev der skabt en politisk mistillid, som har betydet, at man i dag er gået fra én grøft over i den modsatte:

»Vi har nogle politikere, der tror på markeder og produktivitet. Man er gået fra at sige 'forskning for folket – ikke for profitten' til at sige 'fra forskning til faktura'. Den gamle idé

om, at vi søger sandheden – det er ikke sikkert, vi finder den i år, heller ikke til næste år, men så finder vi den måske det tredje år – er forsvundet,« siger Niels Kærgård.

I dag er stræben efter viden erstattet af stræben efter kompetencer, man kan omsætte direkte på arbejdsmarkedet, siger Jens Erik Christensen. Han er idéhistoriker og programleder på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, og han mener, at universitetsuddannelserne i dag er så målrettede mod beskæftigelse, at man ikke længere kan sige, at man studerer i ordets oprindelige forstand, når man går på universitetet.

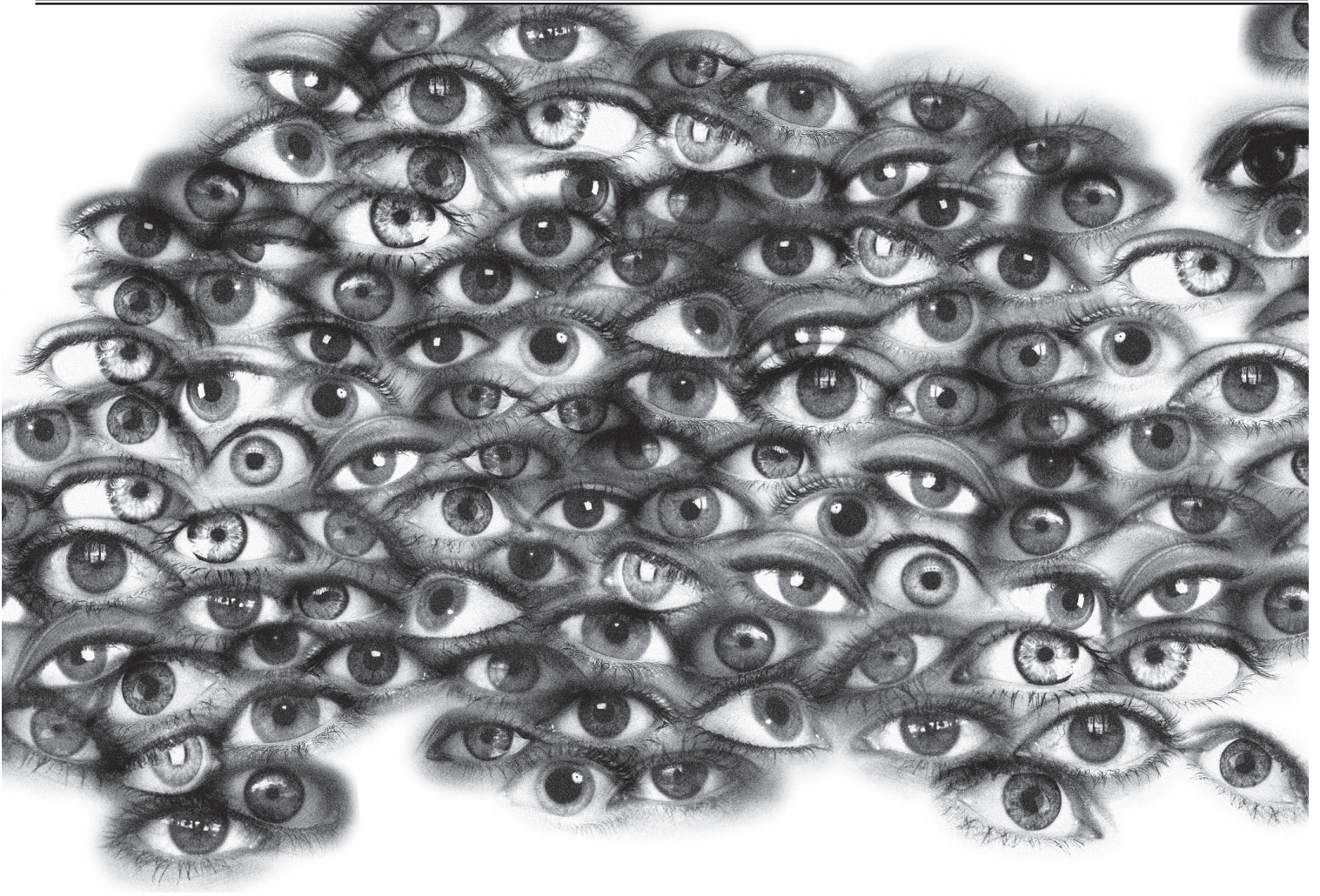
»Man bliver derimod serviceret i sin kompetenceudvikling. Det er en grundlæggende ændring, som ligger i kølvandet på overgangen fra, at universiteterne var eliteinstitutioner forbeholdt 3-5 procent af en ungdomsårgang, til at de i 60'erne med uddannelseseksplosionen forandrede sig til de store uddannelsesanstalter, de er i dag,« siger Jens Erik Christensen.

»I gamle dage hengav man sig til sin stræben efter en faglighed. Igennem uddannelsen nåede man frem til selv at bidrage til den faglighed, og man skulle levere et svendestykke, som var specialet. Alt det har ændret sig. Det er ikke studier, vi tilbyder – vi tilbyder uddannelser med fokus på specifikke kompetencer,« siger han.

Inflation i universitetsuddannelserne

Stadig flere studerende vælter ind på universitetet. Optaget er øget drastisk i løbet af det sidste årti, og igen i år er rekordmange kommet ind på en videregående uddannelse. Sammenlignet med 2012, som også var rekordår, var der i 2013 fire procent flere, der 30. juli fandt

et optagelsesbrev i postkassen. Det betyder også, at det ikke længere er eksklusivt at være universitetsstuderende, siger Camilla Hutter, som er lektor og forskningsleder på Center for Ungdomsforskning ved Aalborg Universitet.

»Der er gået inflation i universitetsuddannelse. Når rigtig mange har en kandidatgrad, skal der andet og mere til for at bruge den kandidatgrad på arbejdsmarkedet. Du bliver nødt til at have noget ekstra,« siger hun.

Derfor oplever de studerende, at flittighed, ihærdig pensumlæsning og tilstedeværelse ved alle forelæsninger ikke er nok. Arbejdsgiverne vil ikke nøjes med de faglige kompetencer, som universiteterne traditionelt giver, og med stadig flere universitetsstuderende bliver man nødt til at opbygge et cv, der skiller sig ud, den dag man kan kalde sig cand.-et eller andet og står foran et arbejdsmarked med høj dimittendledighed.

Da Camilla Hutter selv startede på sit studie, var tendensen til at arbejde for at skulle sig ud allerede begyndt at vise sig. I dag er bestræbelserne på at have et skarpt cv helt dominerende, siger hun.

»Nutidens studerende oplever, at det med bare at kunne noget fagspecifikt ikke er nok til at kunne klare sig. Det handler både om, at arbejdsmarkedet efterspørger nogle særlige kompetencer, men også om, at der er rigtig mange studerende, som skal ud på et arbejdsmarked i krise. De ved, at det ikke er nok bare at sætte sig ned og boge den i fem år.«

Derfor er der også flere og flere, der for eksempel henter international erfaring. Tal fra Undervisningsministeriet viser, at antallet af studerende, som tilbringer et semester ved et udenlandsk i stedet for et dansk generelt er steget siden 2000. I studieåret 2011/2012 var

der 8.048 studerende, som tog et studieophold i udlandet. Der var en stigning på 20 procent i forhold til året før.

Der findes ingen centrale opgørelser over, præcis hvor mange studerende, der tager praktikophold, fordi det ofte foregår uorganiseret og ikke altid registreres. De kilder, Information har talt med, er dog overbevist om, at der også på det område er en stigende tendens til målrettedhed, ligesom mange også tager et studiejob eller arbejder frivilligt for at opkvalificere sig i forhold til fremtidige job.

I konkurrence med sig selv

For mange studerende vil det naturligvis være lysten, der driver dem til at tage et praktikophold, studiejob eller semester i udlandet. Men mange oplever det som noget, man ikke kan komme uden om, siger formand for Danske Studerendes Fællesråd, Jakob Ruggaard.

»Det er jo et tegn på, hvor presset man er som akademiker på arbejdsmarkedet. Mange tør ikke lade være,« siger han og fortsætter:

»Vi er igennem vores studiejob endda i konkurrence med os selv, fordi vi begynder at tage job fra færdiguddannede akademikere, fordi vi som studentermedhjælpere er billigere at ansætte. Det er en ekstrem konkurrence, og mange føler sig udfordrede af, at man kigger rundt og ser, at nogle medstuderende har et studiejob i en forvaltning, er kasserer i den lokale afdeling af en ngo, har et sindssygt cv og får det gode praktikophold. Det bliver svære at vælge en alternativ vej gennem studiet, fordi frygten for arbejdsløshed er så udbredt,« siger Jakob Ruggaard.

De nyeste tal fra Akademikerne, som er paraplyorganisation for 23 faglige organisationer, viser, at dimittendledigheden er sti-

gende. Ledighedsprocenten var i maj måned i år på 28,4 pct.

Og det er den statistik, der får studerende til at lægge mange kræfter i at skærpe cv'et, fortæller psykolog ved Studenterrådgivningen Anna Sillemann. Hun oplever, at mange studerende netop henviser til de nedslående statistikker, når de opsøger rådgivningen. Det er altså ofte det lange perspektiv, uddannelsens endemål og den jobløse virkelighed, der kan virke bekymrende.

»En del af vores studerende er meget perfektionistiske og meget bevidste om overskrifterne i aviserne og politikernes udsagn om, at et højt uddannelsesniveau er en forudsætning for Danmark, og at konkurrencen er behård. Så knokler de på. De kan komme med en følelse af stress og har stor frygt for, at de ikke får den rigtige praktikplads, som vil se godt ud på cv'et. Den fremtidige jobsituation bekymrer dem meget,« fortæller Anna Sillemann, som har arbejdet i Studenterrådgivningen i fem år.

»Nogle studerende kan bryde helt sammen, hvis de ikke får den rigtige praktikplads eller et studiejob, som kan give dem nogle muligheder senere. Inden for de sidste to-tre år føler jeg virkelig, at der er en stor sårbarhed blandt de studerende. Det synes jeg ikke, jeg har set så meget før,« siger hun.

Presset bliver særligt stort, fordi det er den enkelte elevs ansvar at dobbeltkvalificere sig – sådan at man både får selve uddannelsen og samtidig får erhvervs erfaring, siger Camilla Hutter.

»Det er problematisk, at det er de studerendes eget ansvar, og samtidig vil vi gerne have dem hurtigt ud på arbejdsmarkedet. Det er vanskeligt og sårbart, fordi man på fem år både skal tage mange kurser, studieophold,

praktik og studiejob. Det er jo ikke alle, der kan arbejde så meget. Man bliver i højere grad nødt til at tænke ind i studieordningerne, hvordan man får de andre kompetencer godskrevet og gør det til en del af studiet,« siger hun.

Arbejdsgivernes ønsker

Hvis man spørger Dansk Industri og Dansk Erhverv, er studerendes bestræbelser på at opbygge et hårdtslående cv og praktisk erfaring ganske fornuftigt. Det er nemlig præcis det, erhvervslivet og kommende arbejdsgivere efterspørger.

»Virksomhederne ønsker, at de studerende er bedre til at få deres viden sat i spil. Nogle af de gode veje til at opnå det er at gå i praktik eller tage et relevant studiejob. Og for en arbejdsgiver, der skal rekruttere, betyder det også noget, at kandidaten kan finde ud af at være væk og klare sig i udlandet, og at man er mere globalt orienteret,« siger underdirektør i Dansk Industri Charlotte Rønhoff, og fortsætter: »Desuden er der risiko for, at man kommer til at skulle sig negativt ud, når det i dag er trenden at gøre noget ud over studiet.«

Jannik Schack Linnemann, forsknings- og uddannelsespolitisk chef i Dansk Erhverv, er enig. »Det er vigtigt, at man forsøger at få en særlig profil,« siger Jannik Schack Linnemann.

»Man kan selvfølgelig få det via sin uddannelse, men der er mange, der læser det samme, så hvis man virkelig vil skille sig positivt ud fra mængden, er udlandsophold rigtig godt. Den faglighed, universiteterne traditionelt giver, er ikke nok, fordi der er så mange om budet. Det er efterhånden 25 procent af en årgang, der har en kandidatuddannelse.«